

سوال نمبر : 02

باقی صدیقی دی شاعری وچ پھوٹو پار دی ریتل جیون دی جائی
دکھائی دیندی اے۔ کج کھڑے دے حوالے نال بحث کرو۔

جواب

جان پکھان

باقی صدیقی دا شمار نویں پنجابی نظم دے اگھڑویں شاعراں وچ
ہوندا اے۔ اوہناں نے پھوٹیاں پھوٹیاں نظماں وچ وڈیاں
وڈیاں قلاں تے نیت نوے رجحاناں نوں بڑی خوبصورتی دے
نال بیان کیتا اے۔ باقی صدیقی دی شاعری وچ پوٹو پار دی
پینڈو تے شری وسوں دیاں خوبصورت تے من موہیاں
تصویراں نظر آندیاں نیں۔ باقی صدیقی پوٹو پار دی نظم دے
وڈے شاعر نیں اوہناں دی شاعری پوٹو پار دی تہذیب و
ثقافت دی تصویر اے اوہناں دی شاعری وچ
پوٹو پار دی معاشرتی حالات، پوٹو پار دی لوکاں دا
مزاج، معاشرتی رسم و رواج تے خرابیاں دی بڑی خوبصورتی
دے نال عکاسی کیتی گئی اے

کچے گھرے دا ویروا

کچے گھرے باقی صدیقی دا پنجابی نظام دا مجموعہ اے۔

ڈیپٹریمائی وائی مجلس شاہ حسین الیور ولوں 1967ء وچ

پنپیا۔ مجموعہ دا تعارف، رائے منسوب، ڈان نے "ای دو

قلاں" دے نال نال نکلیا۔ کتاب دے قُل 91 صفحہ نیں،

پچھے باب تے قُل 44 نظام شامل نیں۔

پنجابی ثقافت وچ "کچا گھڑا" سوہنی مہینوال ڈیپٹریم

عشق دی علامت اے جر کے علامتی طور تے کچے گھرے تو

مراد انسان دا عارفی وجود اے یعنی کچے گھرے زندگی دی

بے ثباتی دا استعارہ اے۔

باقی صدیقی دی شاعری وچ پوٹھویاری دہتل

باقی صدیقی پوٹھویاری نظم دے وڈے شاعر نیں۔ اوہناں

دیاں نظام پوٹھویاری تہذیب و ثقافت، دیاں تصویراں

نیں۔ اوہناں دیاں نظام وچ پوٹھویاری معاشرے دی

عماسی بڑی خوبصورتی نال کہتی گئی اے

۱۔ پوٹھویاری معاشرتی حالات:

باقی مدیقی دیاں نظاماں وچ یوٹھویاری معاشرتی حالات دا
 گھبراہٹ نظر آندا اے۔ اوہناں دیاں نظاماں ایسی حالات
 تے وارداتیں دا بیان شیں جیہناں تال پیرینہ کدی نہ کدی دوچار
 ہوندا اے۔ اوہناں تلخ حقیقتاں توں چپ چاپ برداشت
 کرن توں علاوہ اوہدے محل کوئی چارہ نہیں۔ اپنی نظم وچ
 باقی مدیقی فرماندے شیں۔

بدل آن تے جھوٹ جلیں

چیرے اڈن، صاف کھلن

تھان تک نہ سفل

باری وچ بیٹھاں تھان

"بدل آن" تو مراد معاشرتی تبدیلیاں شیں، "جھوٹ جلیں" توں مراد

اوہ حالات جیہناں وچ کسی وی عزت محفوظ نہیں۔ "چیرے

اڈن تے صاف کھلن" تو مراد اے کہ معاشرے وچ کسی وی

مرد، عورت، دی عزت، محفوظ نہیں۔ باقی مدیقی بڑے خوبصورت

انداز تال یوٹھویاری معاشرہ بیان کیتا اے۔

2۔ یوٹھویاری لفظاں دا مزاج تے رویے:

باقی مدیقی لفظاں دے مزاج تے رویے دی جتنی بچھان

رکھدے سں۔ اوہناں اپنی نظاماں وچ یوٹھویاری لفظاں دے

مزا آتے روئے دایرہ کر کے سیااے کے کیویں ظاہر تے
باطن دے فرق پاؤں بندہ وکھرا وکھرا نظر آندا اب فرائض
میں انسان

منٹے کئی پچھاویں

پتہ کھاواں

دنیا تک

باقی صدیقی دے گہر معاشرتی شعور دی وہ توں اوہناں
دی شاعری، ہج معاشرتی قدراں دی ٹٹ بھج، انسانیت دی
تذلیل تے منافقت، ورکیاں پراسیاں دی سوینی منظر
کشی مایا اب

سنگ اتی ناکچا دھاگ

قل گتے بنا چھوکی

فروی کسپڑا آکھ

کوڑے ہوتے وڑے لوگ

3. یوٹوپائی معاشرے دیاں خرابیاں:

باقی صدیقی اپنے عہد دی معاشرتی پراسیاں توں چٹنی طرہ
طرہ واقف، سچ، دولت، دی غیر مساوی تقسیم، سرقہ دے
غیر ذمہ دارانہ رویے تے رشوت تے سفارش دے نظام
تے تشریر سائے آکھ دے تیں

ہک گئی چلے
اگے نا پہنچے
پچھے نا پہنچے اگے
پر ڈھیری ڈنگی
پر پرزہ ڈھلا

چلے تے سارا پنجرہ چلے
ہک گئی چلے

بڑے خوبصورت تے علامتی انداز وچ اوہناں تہائی ول
جانے معاشرے دی عکاسی کیتی اے۔

4۔ یوڈیوار وچ منظام، ظالم تے اوہدا انجام باقی صدیقی دی شاعری وچ:

باقی صدیقی نے سانوں کچھ ایسے کرداراں تو وی جانو
کروایا اے جیسرے ہر گلی، محلے شیر، ملک وچ پاٹے
جانے رُش۔ جیہناں دا خیال لے بیوند اے کے اے دنیا
اوہناں دے ظلم سہیں لئی بنی لٹ۔ پر ہر عروج نوں زول
اے، باقی صدیقی نے نظم ”داؤود وچ ظالم انسان دا انجام
لکھیا فرماندے رُش۔“

داؤود دیک بد معاش

اچا شعل رکھے

چپے کیڑے لاکے

رُشنا پھرنا فتنہ

بڑے علامتی اداکار باقی صدیقی معاشرے کے ظالم انسان
توں بیان کرتا ہے۔

مظلوم توں بیان کر دیا فرمائے۔

تنگ وڈے سارے

اُس نے اگے تنگ

اگے بڑے نظم وچ اس ظالم دا انجام بیان کر دیا فرمائے
ش۔

کسی وچوں فری

بھی اُس فی لاش

تی پوٹھوہاری سماج دیان غلط رسمیں :

باقی صدیقی پوٹھوہاری معاشرے خالی تعلق رکھتے سن

تے اوہناں دیاں غلط رسمیں (واج توں چٹنگی) طرح واقعہ سی

سج۔ پنجاب وچ دھرمی رخصتی اوکھا کم ہے کیوں جے

حدود و مسائل یوں پاہوں متوسط طبقے لئی جیسے دا بندوبست

کرنا اوکھا کم ہے۔ برسات وچ تنگ (چی) رکھن لئی لوی

قرض لے کے جیسے بناندے شیں تے ماں بیو دی زندگی

عذاب، بیوہ جانی ہے۔ باقی صدیقی اپنی نظم وچ دھرمی

جذبات دی عکاسی کر دے اکھڑے شیں۔

میں اداکار امانت شیں

میں کوئی پیسہ نہ منگلی
ایہہ ریشم کندے پوڑھی
اسے گوڑے لالسی اگ

تو ان اپنے مقیم بول نہ
میرے پیو دی لڑی پگ

6. پوٹھوہار دی تہذیب و ثقافت دی موت دانوہ

ابنی مٹی، نال سب، نول پیار بیوندا ہے۔ اسی وجہ توں
اپنے ملک، براعلاقے نول دھرتی ماں داد بے دتا گیا ہے۔
باقی مہرقی آکھ رہے نیں کے اوہ لمحے عرصے بعد اپنے
نگراں آیا پر اوہ دے فوج پھلاں جیساں کچھ وی نہیں سی۔
نہ اوہ پیٹاں، نہ اوہ گھنٹے دند۔ نہ اوہ اور سبج بیلے
فتی کے پنڈ دی شائد۔ پی مہر کی سی۔ تہذیب، ثقافت
دی مور۔ اُتے نوہ ویلہو۔

نہ اوہ پیٹاں نہ اوہ جھوٹے
نہ اوہ گھمے گھمے بوٹے
نہ اوہ گوپڑی چالان

اسے نئی مینڈاں گراں

7. پوٹھوہار دی لوی گیتاں دارنگاں باقی مہرقی دی شاعری ص 7

باقی مدنی، شاعری وچ پوٹھوہاری، براعلاقائی لوی گیتاں دا
وی جھول، رنگ، صوفیاء، مثلاً اوہناں دی نظم "دو گنا
پیا سوال ڈھولا" نظم دا لہجہ، انداز بیان تے اسلوب، بالکل
لوی، گیتل والا ہے۔

دو گنا پیا سوال ڈھولا
چھوڑ نہ دیوین بانہ ڈھولا
دنیا پل پل رنگ وڑائے
دھپ، غماں فی جڑھنی آئے
کر شعلے فی پھال ڈھولا
دگنا پیا سوال ڈھولا

8 باقی مدنی، شاعری وچ آزادی دا عالمگیر تصور :

باقی مدنی نے خاص پوٹھوہاری انداز تے علامتاں
وچ آزادی دی حقیقت، نون ایسے سوہنے ڈھنگ نل
بیان کیتا ہے کہ اوہ عالمگیر تے آفاقی تصور بن کے اجڑا
اے۔ آزادی جیسے سوہنے تے عالمگیر تصور لئی "خوشبو"
دا استعارہ ورتا ایسا نادر تے انمول ہے کہ بے پناہ مثال
شاعری وچ گھٹ گھٹ ہی مہی ہے۔

اچیاں کنڈھاں
ڈی نہ سکن
چلاں فی خوشبو

پوٹھویاری لہجہ کے اسلوب:

باقی صدیقی دا تعلق پوٹھویار دی علاقہ نال
سی۔ ایسے لئی اوہناں اپن علاقائی لہجہ وچ سدھیاں
سادیاں مکیاں نکیاں نظماں مکھیاں شیں جیسڑیاں
جامعیت دی خوبی نال مل مال مل شیں اوہناں پنجابی دی
گیتاں توں متاثر ہوئے اپناں نظماں لئی نوں نروں
اسلوب دا انتخاب کیتا جیسڑا پہلاں کسے ہود شاعر
ٹوں ویکھن توں نہیں ملدا۔ اوہناں دیاں نظماں
پوٹھویاری تہذیب و ثقافت دیاں جیونیاں جاگیاں
تصویراں شیں۔

مکدی قل:

مکدی قل ایسے "مچے گھڑے" وچ باقی صدیقی نے
پوٹھویاری تہذیب و ثقافت دے حالات دی بڑی
جنگی طرح عکاسی کیتی ہے۔ اوہناں دی شاعری وچ
ہر قلم پوٹھویاری رنگ نظر آندا ہے جیسڑا اوہناں
دی اپنے علاقہ نال محبت توں وی ثابت کر دایا ہے
باقی صدیقی دی شاعری وچ ہر قلم پوٹھویاری دیتل جیون
جامعی دکھائی دیندی ہے ایسے قل غلط نہیں ہے۔